

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Specimen Inaugurale Academicum, Sistens Luem
Animarum Boehmisticam, ubi ostenditur, quanto cum
animarum periculo Jacobi Boehmii, Sutoris Görlizensis,
scripta planè fanatica vel amentur & legantur, ...**

Wild, Adam

Altdorfii, 1705

§. XIV

urn:nbn:de:bsz:31-105875

lucem cum tenebris conciliare, & innocuas animas in variorum deliriorum periculum præcipitare. Quod, ut nemo mortalium negare possit, sequentibus corroborabimus momentis.

*Boëhmiano-
rum scripto-
rum incon-
suetæ ac fa-
tue locutio-
nes, &c. tan-
tam vim de-
cipiendi con-
tinent, ut eo-
rum laqueos
insensiles vix
ullus effuge-
re queat le-
tor.*

§. XIV. Positio prima: *Boëhmianorum scriptorum incon-
suetæ ac fatue locutiones, verba erronea & loquendi ratio, cum
amor præsertim pestifer accedat, tantam vim decipiendi conti-
nent, ut eorum laqueos insensiles vix ullus effugere queat lector.*
Quod ipsæ testantur §. IX. recensitæ locutiones, & quæ ab Holz-
husenio, aliisque ex solâ *Boëhmii Aurorâ* collecta sunt, quibus
integra addi possent plaustra, si exscribere monstra liberet Boëh-
miana. Excipiunt (i.) occurrere id genus paradoxa & in aliis
scriptis, quæ tamen lectionis quorumlibet liberrimè permitta-
mus. Sed sciant, (a) non negari posse, & alios in multorum ma-
nibus hinc inde existentes libros complecti paradoxa, quæ of-
fenderent, si observarentur aut intelligerentur. Cùm autem
plerorumque oculos aut intellectum plerumque occultè subter-
fugiant, nec in ullum primore intuitu discrimen adducant, aut
minimùm excusari, vel evitari possint, non tantâ cautelâ opus est,
quanta requiritur, quando *Boëhmiana* præ omnibus aliis scripta
fatuis, erroneisque verbis &c. aliâ referta, commendantur, aut
leguntur. Deinde (β) probè observandum, non tam id quæri:
*an lectiones istæ hominem eruditum & in Theologiâ fundatum, in
errorem inducant?* quippe qui variis contrâ offensiones præ-
sidiis munitus est, quàm id: *an hominem vulgarem?* Hoc uni-
cum in quæstione est: *an vel suadendum sit auditoribus, ut
Boëhmii scripta legant, vel idèò permittendum, quia multa in iis
bona occurrant, licet cætera eam in se ob eruditionem chymicam
difficultatem habeant, ut intelligi nequeant?* adeoq; *an marni
non debeant?* Ad hæc planè in negativam responsionem con-
sentimus. Cujuscunque enim scriptoris locutiones innumeræ,
ipso primo intuitu erroneæ, & ad errorem inducere aptæ natæ
sunt,

sunt, iste scriptor homini vel simplici, vel de cætero veræ Theologię principiis non fatis imbuto, (quique adeò nullis instructus est præfidiis bonum à malo discernendi, aut ab errore sese præservandi) ab animarum curatore, ut legatur ; ne quidem permitti, nedum suaderi debet. Id si faciat, impossibile est, quin illum in errorem inducat. Excipiant (2.) tantum per accidens fieri, quando per ejusmodi locutiones plerumque *Bæhmii* lectores eò abreptos esse videmus, ut his deliriis & ipsi sint infecti, eaque tanquam oracula æstimarint & adorarint, cum plurimos scripta *Bæhmiana* sine omni offensione & salvâ orthodoxiâ suâ legere, ipsa experientia confirmet. Respondemus, per accidens in errorem non induci, qui per ipsam locutionis indolem & naturalem intellectum inducitur in errorem. Potius autem per accidens fieri dicendum est, si quis per id genus scripta in errorem non inducatur, nempe quia fortioribus ex divino verbo instructus præfidiis, quæ effecerunt, quò minus locutiones istæ deliræ vim suam naturalem exserere possent, ad eorum lectionem accessit. Quantam potentiam & virtutem habeant fanaticæ, insolitæque phrasæ, præsertim simul cum commendatione auctoris, vel orthodoxiæ, consideratæ, quantasque turbas passim excitaverint, planè hospes esse debeat, qui nesciat.

§. XV. Positio altera: *Scripta Bæhmii in plerisque, ita sunt obscura, intricata, contradictoria &c. ut vel nullum sæpe præferant sensum, vel, ubi clarius loqui videntur, cumulent errores.* *Scripta Bæhmii ita sunt obscura, intricata &c. ut vel nullum sæpe præferant sensum, vel ubi clarius loqui videntur, cumulent errores.* Scilicet ut vel Stolidus itaque sit, qui legat, & mentem suam maceret; imprudens, qui tantam stoliditatem aliis vel directè vel indirectè commendet. Verba *Holzhusenii* in *Rab. p. 181.* quibus cum *Paulum* I. Cor. XIV. 23. scribere adduceret, si qui ignotis linguis loqueretur, intraret autem homo Laicus atque rudis, hunc dicturum esse: *Zhr seydt unsinnig/ contra Bœmistas ita concludit: Euer Böhme redet / als ein Rasender und Unsinniger / prafet mit seiner Nasen / Sprach / weiche niemand verstehen kan; Ich halte/ er auch selber*